

TIDSKRIFT FÖR KRIMINALVÅRD

NR 3-4 | 2006 | ÅRG 61

- Kan filosofi bedrivas i fångenskap?
- Livstidsdömda
- Det sociala arbetets konst
- Frivård – för vem?

TIDSKRIFT FÖR KRIMINALVÅRD

NR 3-4 • 2006 • ÅRG 61

REDAKTIONENS ADDRESS

Tidskrift för Kriminalvård
601 80 NORRKÖPING

REDAKTION

Lars Metelius, 070-696 5429
ansvarig utgivare
lars.metelius@swipnet.se

Jan Gustavsson, 011-49 63892
Magnus Björkander, 08-5191 1900

REDIGERING

Frans Schlyter, 011-49 63818

Tidskriften utkommer med 4 nummer per år.
Prenumerationspris 75 kr per år.
Medlemskap inkl. tidskrift 100 kr per år.
Postgiro 29 80 60 - 5

TRYCKERI

Myran Grafiska, Varberg
<http://www.myran.biz/>

ISSN 0040-6821

Tidskrift för Kriminalvård utges sedan 1946
med Svenska Fängvårdssällskapet som ägare.

Åsikter och idéer som framförs i signerade artiklar eller
i intervjuer står helt för artikelförfattarens eller den
intervjuades räkning.

innehåll

Redaktören	3
Kan filosofi bedrivas i fångenskap?	4
Christer Fäldt	
Livstidsdömda	9
Jan Gustavsson	
Elstängsel runt svenska fängelser	12
Per Colliander	
Det sociala arbetets konst	15
Alf Ronnby	
Frivård - för vem?	20
Minna Nyman	
Psykopati - ett seminarium	27
Lars Metelius	
Effektivisering av kriminalvården	30
Magnus Björkander	
Från Diskussionsforum	34

Illustrationer i detta nummer av Tfk är
gjorda av konstnären Tonic Roos som är mest
känd för sina färgstarka målningar som ställs
ut på Konstakademin, Fredsgatan 12 i Stockholm
den 13 jan till 18 feb 2007.

Manusstopp nr 1 är 30 jan. 2007
Skicka till lars.metelius@swipnet.se

Redaktören

Nu är det jul snart igen, julen = gemenskap för vem?

Julen närmar sig med stora steg och vi är alla inställda på att få fira jul och det ska ske i gemenskapens tecken, familjens, släktens och/eller gruppens hägn. Det är laddat med förväntningar och vi skyller gärna på att det sker för barnens skull.

Nu finns det många som inte har någon fungerande familj att åka till-eller när man väl ses är förväntningarna så orealistiska att det hela lätt övergår i kaos för att inte säga katastrof, inte minst när alkohol kommer in i bilden och det ingår ju också allt som oftast.

Vi vill att barnen ska få en ljuvlig upplevelse och satsar ofta hårt på att köpa dyra presenter och det kanske är bra. Men det viktiga för dem är väl att få vara tillsammans med alla vuxna och att det flyter på utan gräl och uppträden och att de ändå har en känsla av att ha blivit sedda.

Jag minns en egen jul i min ungdom när jag var på luffen i Nordafrika. Jag var där helt själv utan släkt och vänner och trodde inte att det skulle göra något eller att jag skulle bli inbjuden någonstans. Jag rörde mig i den på den tiden mycket markanta europeiska stadsdelen i Casablanca och frampå eftermiddagen var stämningen intensiv, mycket folk överallt, det jul handlades. Men frampå kvällskvisten slöts alla dörrar kring familjegemenskaperna. Sällan har jag känt mig så ensam. Restauranger och barer fylldes av urinvånare som normalt sett inte befolkade dessa ställen och fylleriet bredde ut sig bland folk som inte var vana att bruka.

Jag blev en mycket udda figur i sammanhanget och mina intentioner ifrågasattes så pass att jag upplevde det hela som hotfullt.

Kvällen slutade med att jag tog mig tillbaks till grannstaden och mitt gamla hotell där jag emellertid sagt upp mitt rum och det var fullt, men de ordnade att jag fick låna ett rum som några hemförlovade julfirande poliser normalt disponerade. Där kröp jag ner i kylan i en doft av härsket smör från en öppnad jätteplåtdunk som det stod ”Gift from the American People” på.

Men jag vill också påpeka att jag lärde mig oerhört mycket om gemenskap på olika nivåer i det landet, God JUL.

Lars Metelius

P.s. Jag tycker att det har varit väldigt stimulerande första (halv) år och är mycket tacksam för bidrag och uppmuntran. Låt oss fortsätta ungefär så här och lite till och ett riktigt Gott Nytt År till oss alla. D.s.

Kan filosofi bedrivas i fångenskap?

AV CHRISTER FÄLDT

Frågan är inte så egendomlig som vid första påseende kan tyckas, men den väcker två andra frågor; nämligen vad vi menar med filosofi och vad vi menar med fångenskap.

Om vi först försöker besvara frågan om vad filosofi är, tvingas vi erkänna att det är omöjligt att ge ett svar som tillfredsställer alla. Det finns helt enkelt ingen allmänt accepterad definition av ordet ”filosofi”. Ordet kommer från grekiskan och betyder ”kärlek till vishet” eller ”vän av insikt”. Vi har fortfarande problem när vi ska försöka förklara vad som menas med ”vishet” och ”insikt”. Vad det gäller visheten går tanken kanske till någon som utvecklat en harmonisk inställning till livet, någon som förmår att betrakta tillvarons många motsägelser och prövningar på ett besinningsfullt sätt; ett sätt som bidrar till att skapa känslor av förståelse och mening och då inte bara hos sig själv utan även hos människor omkring. Den vise bidrar med något positivt i den mänskliga gemenskapen.

”INSIKT”

kräver ett svar på vad insikten gäller. Ett möjligt svar är insikt i frågor som är *grundläggande* kring oss själva och kring världen vi lever i. Det ”grundläggande” är inte nödvändigtvis det som råkar engagera oss mest, utan de frågor som verkligen är grundläggande, fundamentala - *där vi hamnar när vi fortsätter att fråga.*

När företagsledaren säger att hans ”filosofi” är att hålla kostnaderna nere för att maximera vinsten missbrukar han ordet. Att just frågan om maximerad vinst engagerar honom mer än något annat gör inte frågan filosofiskt grundläggande. Det är också tveksamt om någon associerar en sådan ”filosofi” till vishet. Mera sällan hör vi talas om bankrånare som har som ”filosofi” att maximera bytet och minimera psykisk och psykisk smärta för bankernas personal. Ändå skulle ett sådant ordval från rånaren bara vara ett parallelexempel på märklig användning av ordet ”filosofi”.

Låt oss för enkelhetens skull sammanfatta med att säga att filosofen fortsätter att fråga om livet, verkligheten och världen, även när några säkra svar inte tycks finnas. Filosofin handlar om att klargöra vad vi menar med orden vi använder, både när vi frågar och när vi försöker formulera ett svar. Filosofin handlar om att ställa frågor till oss själva (självkritik) och till världen vi lever i.

OM FÖRNUFTET

Har vi nu fått ett svar på vad filosofi är? Nej, det har vi nog inte, men kanske en riktning för våra tankar att röra sig. Och eftersom vi inte kan svara på vad filosofi egentligen är så är det också svårt att svara på vad den filosofiska verksamheten har för värde. Vad som kan sägas är att dess värde har framgått genom historien. Allt det vi idag kallar "vetenskap" har ursprungligen framsprungit ur filosofin. Utan den filosofiska hållningen hade en vetenskaplig utveckling knappast varit möjlig. Det är närmast en filosofisk fråga att undersöka om sistnämnda synpunkt är riktig och i så fall *varför* den är det.

Ett värde närmare vishetsidealet kan vi se genom att vända blicken mot den klassiska, den "sokratiska", synen på filosofin som en verksamhet som förädlar människan och utvecklar hennes dygder. Där placeras självkritiken och ifrågasättandet i centrum och där återfinner vi en tro på *förnuftet*, som mer eller mindre vaket betraktar världen bortom allt illusoriskt och tillfälligt. Här handlar det om filosofin som ett medel att förbättra, att berika sitt liv.

ARISTOTELES 384-322 F. KR.

Vi kan också ta del av synpunkter från den grekiske filosofen Aristoteles (384-322 f.Kr), en tänkare som alltid är med när filosofihistoriker ombeds nämna "de fem viktigaste filosoferna".

I början av sin *Metafysik* skriver Aristoteles: "Varje människa önskar av naturen att veta." Det ligger helt enkelt i människans natur, i hennes *väsen*, att söka kunskap, att ställa frågor och söka svar på dessa. Aristoteles ser människan som en till sitt väsen intellektuell varelse.

I en annan av sina skrifter, *Den nikomachiska etiken*, håller han med om att en del av livets mening är att uppnå lycka. Men lyckan ligger inte i nöjen eller kroppslig njutning, utan i dygdig (moraliskt högtstående) verksamhet. Det mest dygdiga vi kan göra är att utveckla våra inneboende anlag och slumrande förmågor, något som endast kan göras genom anständig (förtjänstfull, dygdig) verksamhet. Eftersom Aristoteles hade en mycket positiv människosyn alla är på djupet av sin natur förnuftiga, så ansåg han utvecklingen av förnuftet som den förnämsta av alla verksamheter. Och absolut nödvändig för att uppnå lycka. Filosofisk kontemplation är nödvändig för vår utveckling till fullvärdiga människor. Han skriver också: "För människan är alltså ett liv i överensstämmelse med förnuftet det bästa, eftersom förnuftet framför allt är hennes 'rätta jag'." Sökandet efter kunskap, att lära känna världen och sitt eget jag är en del av den mänskliga naturen som inte bör förnekas. Önskan att veta är ett mål i sig.

Det intressanta är att synpunkterna från denne grek som var verksam för mer än

2000 år sedan inte motsägs av tankegångar inom modern psykologi. Abraham Maslows teori om våra mänskliga behov och människans grundläggande strävan efter *självförverkligande* tillhör inte de mest glamorösa i akademiska sammanhang, men är ändå respekterad och använd långt utanför psykologins traditionella sammanhang. Maslow ser behoven som den drivande kraften i våra liv och själva motorn i all utveckling. När alla livsnödvändiga behov, som behov av föda, av trygghet, gemenskap och självrespekt är tillfredsställda kommer vi att fortsätta vår strävan efter tillfredsställelse av ”högre” behov, behoven av självförverkligande. Detta är mycket likt Aristoteles syn på saken. Det finns också anledning att påminna om att kognitiva terapimetoder, som visat sig vara bland de mest verksamma vid arbete inom kriminalvård, har påtagliga inslag av rationellt resonande.

METAFYSIK

Låt oss ta hjälp av Aristoteles för att skapa en övergång från frågan om filosofi till frågan om fångenskap. I sin *Metafysik* skriver han:

”När de började filosofera för att undfly okunnigheten är det klart att det var för att de strävade efter att uppnå en förståelse genom vetande och inte för praktisk nyttas skull. Detta omvittnas också av vad som faktiskt har skett. För det var först när i stort sett allt som var nödvändigt för kropp och själ hade tillfredsställts som man började söka sig en sådan insikt. Det står alltså klart att vi inte söker den för någon särskild annan nyttas skull. Men på samma sätt som vi kallar en människa fri som finns till för sin egen skull och inte

för någon annans, på samma sätt är också denna vetenskap den enda fria bland vetenskaperna. För endast den finns till för sin egen skull”.

Maslow igen! Men låter det inte lite själviskt, Aristoteles tal om friheten, fångenskapens motsats? Nej, då misstolkar vi orden. Att finnas till för ”sin egen skull” är att följa sin egen övertygelse, att gå sin egen väg. Detta har man förstått inom AA när människor presenterar sig på mötena och säger: ”Jag heter N.N, alkoholist och nykter för *min egen* skull.” Alltså inte för fruns eller jobbets skull. Det är då kampen för friheten blir möjlig.

Aristoteles var tidig med att påpeka människans sociala natur, att det är i gemenskap med andra vi har möjlighet att utveckla och förverkliga oss själva. Egoisten är ofri, lever i fångenskap - med sitt eget ego som fångvaktare.

Plötsligt kan vi kanske ge en preliminär definition på fångenskap; att vara avskuren från kontakt med sin egen inre potentialitet.

I Aristoteles värld finns den fria människan till för sin egen skull, medan slaven finns till för sin herre. Det är lätt att ”snedtolka” en sådan tankegång. Men han påstod aldrig att alla ”herrar” var fria och alla ”slavar” ofria. ”Slaven” är en *metafor*, en sinnebild, för ofriheten.

VEM ÄR SLAV?

Och vilka former av slaveri är vi då välbekanta med? Vi kan vara slavar under flaskan, under knarket, under pengarna, under vår sexuella böjelse, under beho-

vet av status, under maktbegäret och spelbegäret. Listan kan göras lång.

Det här sättet att se på frihet och fångenskap är kanske det enda rimliga. Svaret på frågan om filosofi kan bedrivas i fångenskap blir då både ja och nej. Talar vi om den andliga, existentiella fångenskapen blir svaret Nej! Slaveriet driver fången bort från *grundläggande* frågor och låser upp tankarna vid annat. Samtidigt bör vi kanske svara: Nej, men en filosofisk verksamhet måste långsamt *påbörjas*, reflektion och eftertanke måste *eftersträvas*.

Talar vi istället om den rent fysiska fångenskapen, i fängelset eller i landet med slutna gränser då blir svaret Ja! Naturligtvis kan filosofi bedrivas i fångenskap och har så gjorts genom historien. Det är heller inte självklart ur alla synpunkter att det finns flera fångar på Hall än i Riksdagshuset. Och detta bör absolut inte tolkas som uttryck för politikerförakt. Det är ingen särskilt märklig tanke att *en viss* kriminell människa *kan* ha en öppnare väg till besinning, självkritik och reflektion än *en viss* politiker eller företagsledare. Däremot är det en mycket märklig tanke att *alla* kriminella är mer filosofiska än *alla* politiker och företagsledare.

”Var och en av oss tänker på nyckeln, var och en i sitt fängelse.”

Orden kommer från T. S. Eliot, en av 1900-talets största poeter. Det finns ingen anledning att tro att han inte menade dessa ord, att de bara var lyrisk utsmycknad.

Vi kan tolka orden på flera sätt. Vi kan tänka oss att var och en är medveten om sin ofrihet och längtar efter befrielse. Vi kan också tänka oss att vi inget vet om gallret i vår bur, men ändå känner en otillfredsställelse, utan att veta varför. Vi

tänker ändå på nyckeln, men vet inte alls hur den ser ut. Det är inte bara nyckeln till cellen i vaktarens nyckelknippa som fången har att tänka på, utan kanske också på nyckeln till den inre fångenskapen som med tiden utmynnats i den fullt konkreta fångenskapen.

Avslutningsvis några ord om filosofins ”grundläggande frågor”. Som ämne och verksamhet är filosofin s.a.s. uppdelad kring dessa frågor. De äldsta frågorna inom filosofin påminner mycket om de frågor som fortfarande ställs om världens uppkomst och grundläggande natur. Detta brukar kallas *metafysik*. Om vi frågar oss hur vi överhuvudtaget kan veta något så är vi på väg in i *kunskapsfilosofin*. Vi kan också fråga oss vilket förhållande som råder mellan kropp och själ, vad medvetande är och våra funderingar får då en *medvetandefilosofisk* anstrykning. Vi kan också fråga oss mycket om språket vi använder. Vad innebär det t.ex. att ord har ”mening”. Vi är då inne på *språkfilosofi* och funderar då på något som sysselsätter många moderna filosofer.

VAD ÄR RÄTT OCH ORÄTT?

Något av största aktualitet inom kriminalvården är naturligtvis de *etiska* frågorna - vad menar vi t.ex. med *rätt* och *orätt*? Vad är det som gör en handling moraliskt försvarbar?

Filosofen förhåller sig mera ifrågasättande till moralens påbud än t.ex. juristen som utgår från en befintlig regelsamling. Sådana funderingar leder lätt vidare till funderingar kring *viljans frihet*, något som är svårplacerat i ämnesöversikten, men som sysselsatt tänkare genom hela filoso-

fi-historien. Och hur ska vi egentligen veta vad vi vill? Ändå är idén om vår valfrihet en nödvändig förutsättning för att tankar om *skuld* och *straff* ska ha någon som helst mening. Och vi har naturligtvis den eviga frågan om *livets mening*. Fråga någon och få svaret: "Att knulla och sup!" Burdust - men inte särskilt chockerande. Och kanske inte så olikt det svar som kunde ges av många med betydligt mera välputsad fasad. Men lite torftigt, lite andefattigt och med lite doft av fångenskap.

Det är lätt att se kriminalitet som ett psykologiskt eller sociologiskt problem. Eller ett neuropsykologiskt ADHD-problem. Naturligtvis kan vi ha rätt när vi ser det så. Men när vi ensidigt gör så får vi lätt en *objektsyn* på den "avvikande människan", där individen på ett eller annat sätt blir föremål för våra välvilliga manipulationer. Det är psykologiskt förklarligt om någon känner av en sådan objektifiering av sin person och därigenom blir obenägen att ändra livsinriktning, åtminstone på ett djupare plan.

Vi kan också se kriminalitet som ett "andligt" problem, vilket inte utesluter en "beteendevetenskaplig" analys av problemet. Det finns anledning att fråga vad som gör att en människa ibland genomgår en genomgripande förändring. Så sker ju ibland, stundtals till det bättre, ibland till det sämre. När det gäller förändringar till det

bättre är kanske uppkomna kärleksrelationer och religiösa "frälsningsupplevelser" de faktorer som oftast blivit omnämnda. Det är väl inte helt orimligt att den som börjar en mera allvarlig undersökning av sig själv och sin värld kan inspireras till att söka ett mera fullvärdigt liv, i den anda som Aristoteles talade.

Ja, filosofi kan och bör bedrivas i fångenskap!

Christer Fäldt

filosofi- och psykologilärare samt
läroboksförfattare

Livtidsdömda

AV JAN GUSTAVSSON

Vad är lagom straff för mord? Det finns ingen vetenskap som kan ge svar på den frågan liksom för många frågor om rättssystemets normer. Rättssystemets normer är bl.a. att skydda livet och att hålla livet heligt. Därför är det naturligt att personer som döms för mord döms till långa fängelsestraff som vid utdömandet ter sig oöverskådligt. I vår rättsordning gäller att först tillfoga lidande och sedan minimera detta lidande. D.v.s. att ”ingen blir bättre av att sitta inne” har just ingen betydelse eftersom det är samhällets plikt att utmäta straffet med tillämpning av normen. När domen fallit skall straffet verkställas och detta skall ske med målet att det skall skada så lite som möjligt och helst leda till någon bättring av den dömda.

Vilka personer är det som döms för mord? Kriminalvården publicerar en undersökning under hösten 2006 där livstidsdömda under 1980, 1990 och 2000-ta-

let beskrivs och jämförs samt uppgifter om återfall, frigivning, de intagnas egna åsikter och funderingar inför framtiden.

VILKA ÄR DE LIVSTIDSDÖMDA?

Generellt framgår i undersökningen att de livstidsdömda är män, 31 år eller äldre vid domen, att en stor majoritet dömts för mord av tidigare bekant, att nästan hälften inte har missbruksproblem och att majoriteten inte har någon etablerad anknytning till arbetsmarknaden. Men, enstaka livstidsdömda har en väletablerad anknytning till arbetsmarknaden liksom en kvalificerad utbildning. De livstidsdömda har oftare genomgått behandling för psykiska besvär än för missbruk.

Vid en jämförelse mellan nyintagna under 1990 och 2000-talet visade det sig att de nyintagna under 2000-talet var yngre, mera sällan hade tidigare fängelseerfarenhet och oftare var dömda för relationsbrott, d.v.s. mord på fru/sambo eller f.d.

fru/sambo. Antalet kända medlemmar i kriminella gängbildningar hade även ökat under 2000-talet.

ANSTALTSVISTELSERNA

Före eller under avtjänandet av livstidsdomen på anstalt så har majoriteten av de livstidsdömda genomgått en s.k. riskbedömning. Av de som genomgått denna bedömning så ansågs cirka hälften ha psykiatrisk diagnos som personlighetsstörda eller psykoper eller som både och. De livstidsdömda som hade diagnos hade ofta miss-bruksåsproblem.

Under anstaltstiden så hade nästan två tredjedelar skött sig under hela strafftiden medan drygt en tredjedel vid upprepade tillfällen misskött sig. Våld/hot och/eller befattning med narkotika i någon form var vanligaste misskötsamhetsformerna.

De livstidsdömda som skött sig under anstaltsvistelserna var de som:

	Procent skötsamma
Hade stadigvarande arbete innan livstidsdomen	77
Ej missbrukare	73
Ej kriminalvårdserfarenhet	72
Dömd för relationsbrott	
(fru/sambo, f.d. fru/sambo)	71
Personlighetsstörda	70
Tidigare fängelseerfarenhet	64
Brott – annan känd person	61
Personlighetsstörda och psykoper	47
Narkotika-och alkoholmissbrukare	43
Kriminella gängmedlemmar	35

HUR MÅNGA ÅTERFALLER?

Mellan åren 1995-2003 beviljades 21

livstidsdömda nåd av regeringen och fick sina straff tidsbestämda. Av dessa 21 så har 5 utvisats, 4 har avlidit och en har överförs till rättspsykiatri. De återstående 11 har varit frigivna under lång tid och 3 av dem har dömts för nya brott. En för rattfylleri till fortsatt fängelse utan återintagning i fängelse, en för mordbrand till skyddstillsyn med kontraktsvård och en till nytt fängelse-straff för kvinnofridskränkning.

FRIGIVNINGEN

Majoriteten av de 11 frigivna beviljades s.k. 34-vistelse till familjehem inför frigivningen, under olika långa perioder, från cirka 1 år före frigivning till cirka 3 månader. Några beviljades §34-vistelser till behandlingshem. Flera utslussades via öppen anstalt med olika programverksamheter och en ökad användning av permissioner och andra lättnader i anstaltsvistelser förekom.

DE LIVSTIDSDÖMDA SJÄLVA

Flera av de intervjuade intagna betonade vikten av meningsfull sysselsättning under anstaltstiden vilket ansågs påverka både deras hälsa och skötsamhet. Yrkesutbildning och hantverksutbildning tyckte de var vettiga sysselsättningar. Andra faktorer som de ansåg ha betydelse var vilka andra intagna som fanns på avdelningen (de yrkeskriminella för sig och de ”hyggliga” för sig) och fördelarna med enskilda samtal med professionell personal. Utslussningsfasen eller frigivningssituation betonades också.

DISKUSSION

Beskrivningen av de livstidsdömda är inte uppseendeväckande. Många är emotionellt och socialt instabila med tidigare kriminellt förflutet och de fortsätter att ha

problem inne på anstalten. En grov generalisering av de 27 som påbörjade sina livstidsstraff under 2000-talet och misskött sig under anstaltstiden är:

- att han är yngre än hela gruppen som påbörjat livstidsstraff under 2000-talet
- att han oftare är dömd till utvisning
- att han oftare har tidigare kriminalvårdserfarenhet
- att han sällan har stadig anknytning till arbetsmarknaden
- att han oftare både är missbrukare och har psykiska problem
- att han oftare är medlem i kriminella gängbildningar

Sammanfattningsvis skulle man kunna säga att detta är vad samhället och kriminalvården har att arbeta med. Kulturella olikheter, tidigare bakgrund, arbetslöshet, missbruk, psykiska problem och

medlemskap i kriminella gängbildningar. Men, problemet är ännu mera komplext. Även om riskerna och sannolikheterna för att begå grova våldsbrott är störst bland utsatta grupper så begås även grova våldsbrott av väletablerade (i alla fall ytligt sett) människor med stadigvarande arbete, utan missbruksproblem och som är tidigare ostraffade.

jan.e.gustavsson@kvv.se

Elstängsel runt svenska fängelser – några synpunkter

AV PER COLLIANDER

Nyligen har Hall, Kumla och Saltvik omgärdats med ca 5 m höga stängsel på ett avstånd av 75-100 m från muren. Stängslen är elektrifierade - ett stycke framför dem finns ett lägre staket som skall hindra att djur eller människor oavsiktligt kommer mot el-stängslet.

Såvitt känt finns inga liknande stängsel i Europa, utanför muren är de överhuvudtaget mycket ovanliga. I vissa USA-fängelser finns liknande stängsel, men på insidan av muren eller motsvarande. I forna Sovjet har många av oss sett el-stängsel på insidan av muren - enligt uppgift är emellertid elen avstängd numera.

Det har ibland sagts att någon anstalt i Holland skulle vara förebild, detta torde vara ett missförstånd. I holländska Vos finns en sluten anstalt som innehåller en högsäkerhets avdelning med mycket begränsat platsantal - den används mycket lite och erfarenheterna är inte positiva!

Syftet med stängslen är naturligtvis i första hand att höja säkerheten avseende rymning/fritagning och för att förhindra s.k. ”inkast” (av narkotika, mobiler eller t. o. m. vapen.)

De flesta av oss torde utan svårighet erinra sig att det 2004 inträffade spektakulära händelser vid flera fängelser. Vid väpnade attacker fritogs fångar från Norrtälje och Kumla. Rymning via gisslan i personalen förekom på Mariefred och Hall.

Den massmediala och (möjligen till följd här av) den politiska reaktionen blev mycket stark, dåvarande justitieminister utlovade en anstalt med särskilt hög säkerhet (av pressen kallat ”superfängelse”) - detta för den mycket begränsade gruppen av fångar som absolut inte fick komma ut på egen hand och som dessutom ofta antogs ha resurser för avancerad rymning/fritagning. Gruppen bedömdes uppgå till 50-100 personer - i den följande debatten betonades att det var viktigt att förekom-

sten av dessa ”superfångar” inte fick leda till hårdare inläsning av de övriga - därför ett särskilt fängelse för dem. Det förtjänar i sammanhanget nämnas att från Kumla eller Hall hade då inte förekommit någon rymning på 13 år!

Innan dessa händelser var säkerheten på Kumla och Hall uppbyggd så att i en zon ca 75-100 m utanför muren fanns runt hela anstalterna dygnet runt kamerabevakning, kamerorna kunde zoomas och ställas både utåt och inåt. Tanken var att vid ett eventuellt inträngande i denna zon så skulle polisen larmas, det fanns anledning räkna med att alla försök till inträngande skedde med vapen.

ADEKVAT UTRUSTAD POLIS

Allmänt som ett slags säkerhetsfilosofi, kan sägas att kriminalvården skall ha larm till polisen och i avvaktan på deras ankomst ha fysiska hinder som fördröjer ett inträngande och i övrigt försvårar för en fritagare t ex genom att olika hinder gör att en flyktbil måste placeras obekvämt långt från mur etc. Denna filosofi, som är den enda möjliga med obehövad personal i kriminalvården, förutsätter att den polis som larmas är adekvat utrustad och också tränad för olika tänkbara scenarios. Som ett exempel kan nämnas att vid fritagningen på Kumla fungerade det yttersta larmet, polisen kom men ingrep inte. Den polispatrull som kom var inte adekvat utrustad och dessutom för fåtalig för ett ingripande. För åtta-tio år sedan förekom samövning mellan kriminalvård och polis just på Kumla, av något skäl hade detta upphört - tidigare gemensam plan fungerade inte heller.

TRE DIMENSIONER

De nu uppförda staketen kan värderas ur minst tre dimensioner:

- 1) Värdet som hinder för rymning/fritagning
- 2) Värdet som hinder för s k ”inkast”
- 3) Symbolverkan både i samhället och inom berörda anstalter.

1) En fritagare kan relativt enkelt forcera också dessa staket - även trots elektriciteten (jag utgår från att den enligt uppgift höga spänningen inte också är förenad med hög strömstyrka) ström kan också lätt avledas till jord. Fördelen ur denna synpunkt är emellertid vad jag nämnde ovan att en flyktbil inte gärna kan passera staketen, i det läget bör polisen hinna fram. I denna dimension kan man alltså säga att staketen sannolikt fyller en funktion, med tanke på den mycket höga kostnaden kan det dock ifrågasättas om de är motiverade. Rymningen på Hall hade ju inte på något sätt hindrats av ett sådant staket. (Förekommande vapen hade ju förts in i anstalten genom den vanliga entrén). Rymningen på Kumla hade kunnat hindras av en annan polisinsats, dock hade också här synpunkten beträffande flyktbil haft relevans.

2) ”Inkast” är mycket angeläget att förhindra på särskilt dessa anstalter. Inkast förutsätter att inkastat föremål/paket eller dylikt kan landa på ett markområde där intagna kan nå det. Här uppstår tvekan med tanke på att de intagna på både Kumla och Hall normalt rör sig i kulvertar under jord. Enda vistelsen i markplanet avser s.k. promenad på särskilt bevakat område. Detta område skall naturligtvis avvisiteras före promenaden - under pågående utomhusvistelse förutsätts personalen ha full kontroll över området.

Slutsatsen blir att som hinder för inkast torde staketen vara en närmast överflödig och mycket kostsam insats.

3) Symbolverkan är svår att beskriva innan erfarenhet ännu erhållits av staketen. Det finns emellertid en rad frågor som gör sig gällande här: Ute i samhället har staketen funktionen att ge signalen att här är säkerheten hög liksom signalen att på dessa anstalter förvaras mycket farliga personer. Här uppstår ett problem, eftersom det egentligen rör sig om ett mycket begränsat fångar som verkligen behöver så här hög säkerhet leder valet av tre anstalter med sammanlagt många platser till att flera hundra fångar måste vistas i högre säkerhet än vad de vid en individuell bedömning enligt gällande lagstiftning skulle behöva.

BESVÄRLIGT MÄNSKLIGT KLIMAT

I dessa sammanhang talar man ofta om den s.k. demoniseringseffekten, om en fånge beskrivs som farlig kommer han till slut att leva upp till ryktet, i synnerhet om personal också behandlar honom som farlig. Denna effekt leder erfarenhetsmässigt till ett mycket besvärligt mänskligt klimat på dessa anstalter, spänning mellan olika intagna och mellan intagna och personal är ett naturligt resultat. Hade man begränsat aktuell satsning till en anstalt så hade den fått vara den yttersta utposten i anstaltsvärlden, en utpost till vilken förflyttning enbart skulle ske efter mycket strikta kriterier, liksom förflyttning därifrån. Givetvis måste en sådan anstalt vara avdelningsin-

delad och ha särskilt hög personaltäthet, särskilt utbildad personal som också ibland gavs tillfälle till annan tjänst, särskilt stöd till personalen via t ex handledningar som också naturligt.

Den fängelsemodell som nu åstadkommes passar mkt dåligt in i det europeiska synsättet, den kan närmast ses som en svensk variant av de anstalter där beväpnad personal ständigt finns i strålkastarförsedda bevakningstorn runt hela murarna.

GUANTANAMO FÖREBILD?

Det är anmärkningsvärt att ingen offentlig diskussion om lämpligheten av denna upptrappning förekommit, den innebär en så stor förändring av anstaltsverksamheten att frågan borde ha diskuterats i riksdagen - den är för stor och för principiell att enbart få hanteras på tjänstemannaplanet. Om Guantanamo skall vara förebild för Sverige krävs en omfattande analys med öppet remissförfarande och grundlig beredning. Det finns anledning att erinra sig att säkerhet i kriminalvården inte bara gäller tiden på anstalt, det är i hög grad också frågan om att släppa ut fångar som inte är fyllda av hat och hämnd!

Per Colliander

En kommentar från Norman Bishop på denna artikel kommer på grund av platsbrist först i nästa nummer av Tfk.

Red.

Det sociala arbetets konst

AV ALF RONNBY

Socialstyrelsen driver sedan 2001 ett handlingsprogram kallat Nationellt stöd till kunskapsutveckling inom socialtjänsten. Regeringen har satsat 50 miljoner i projektet för att få socialt arbete att vila på vetenskap och beprövad erfarenhet. Konceptet känns igen från sjukvårdens värld. I USA varifrån impulserna kommer kallas det "clinical social work".

Forskningen i socialt arbete ska vridas i positivistisk, kvantitativ riktning bort från flummet med hermeneutiken och kvalitativ forskning. Effektiva bedömningsinstrument, systematik, standardiserade insatser, utvärdering och återföring är huvudlinjerna. Professor Karin Tengvall vid Institutet för utvärdering av metoder i socialtjänsten (IMS) och docent Jan-Håkan Hansson projektchef för Nationellt stöd för kunskapsutveckling inom socialtjänsten, är förgrundsgestalter för regeringens och socialstyrelsens satsning på det evidensbaserade sociala arbetet.

Nyligen publicerades en intressant magisteruppsats vid Institutionen för socialt arbete i Göteborg, som belyser vad detta är slags utveckling och perspektiv. Uppsatsen är skriven av Susanne Liljeholm Hansson och heter "Perspektiv på kunskapsbaserad Socialtjänst" (Göteborgs universitet mars 2006). Liljeholm Hansson kommer fram till att det finns ett ökat intresse bland socialarbetare och inte minst bland deras chefer för en utveckling av evidensbaserat socialt arbete, (evidence based practice: EBP), om det innebär effektivisering och kostnadsbesparingar. Anknytning till vetenskapen intresserar bl.a. därför att det ger högre status åt professionen. Ett vetenskapligt förhållningssätt och systematiska utvärderingar är dock mera undantag än regel i de praktiska verksamheterna.*

Satsningen på det evidensbaserade tycks hittills framförallt handla om mera av manualstyrda, standardiserade metoder och tekniker. Det gäller också den kunskap man erhåller från utvärdering av dessa metoder, genom systematiska och standardiserade bedömningsinstrument.

Resultatet är just den typ av kunskap, som utgår från dessa förhandsbestämda, kontrollerade betingelser. Det är alltså en viss typ av kunskap som har giltighet och värde just under dessa betingelser för praktiken, sanktionerade av Socialstyrelsen, men kanske inte för den mångfald av praktiker vi har i socialt arbete.

ASI, ART, PMT,...

Socialstyrelsens och regeringens satsning har väckt en het diskussion bland socialarbetare. Frågan gäller om vi ska ta till oss en modell för arbetet som i huvudsak importerats från USA, eller om socialt arbete ska ha en mera humanistisk inriktning och bygga på den praktik och de erfarenheter som under lång tid utvecklats här i landet. Exempel på denna utveckling, vilken beskrivs och diskuteras i Liljeholm Hanssons uppsats är: Addiction Severity Index (ASI), Aggression Replacement Treatment (ART), Parent Management Training (PMT), The Incredible Years, Basic Parent Training Program, Child Social Skills and Problem Solving Training Program, Multisystemisk terapi (MST) Barns behov i centrum (BBIC), Dokumentation, Utvärdering och Resultat (DUR)

Regeringens modernisering innebär ett vetenskapliggörande av socialt arbete och ett tänkande kring rationalitet och effektivitet som känns igen från den diskussion vi hade på 1970-talet kring den sociala ingenjörskonsten. I den modellen ses problemlösningen som en helt igenom rationell process: utredning bedömning diagnos planering genomförande av ett åtgärdsprogram under kontrollerade former utvärdering återföring osv. Det hela är en process med ständigt kartläggande, effektivitetsprovande och kunskapspro-

duktion. Utvecklingen av smarta metoder är det som ska garantera ständigt ökad effektivitet och vars yttersta syfte är en ekonomiskt rationell behandling.

FÖRDUMNING AV SOCIALT ARBETE

Den kunskapsutveckling det här är frågan om bygger på ett linjärt tänkande kring sambandet diagnos åtgärd resultat. Men social problemlösning är oftast flerförgrenad eller intersektionellt. Socialt arbete består vanligen av en hel rad insatser med många aktörer inblandade och ett omfattande socialt samspel. ”Evidensbaserade insatser” innebär en fördumning av socialt arbete och ett feltänkande från början. Det är ett koncept för kirurgisk precision, som leder till att man lura sig själva inom socialtjänsten.

Ett problem eller förhållande i detta sammanhang är väl att människor och sociala system inte är några maskiner. Det finns ständigt något outgrundligt närvarande och oförutsägbart hos människor. Vi kan alltid få för oss att inte fungera enligt konstruktionen och förutsägelseerna. Så rationella är vi inte. Men de som vill vetenskapliggöra det sociala arbetet störs av talet om ”den tysta kunskapen” och andra metafysiska inslag i arbetet. De har därför själva gett sig uppgiften att upprätta en rad formella kriterier för det effektiva arbetet. Svaret är metodismen, dvs läran om metoden som garant för effektiv problemlösning.

Det som skiljer det rationella sociala arbetet från det mera informella, mindre systematiska är evidens, dvs det uppenbart framgångsrika, det som har bevisat sin effektivitet. Det evidensbaserade är det som bygger på fastställd giltighet, bevisat bra

metoder. För att fastställa och markera denna demarkationslinje mellan det evidensbaserade och väl numera per definition professionella sociala arbetet, är ett tydligt samband mellan åtgärd och resultat. Vi ska förlita oss på verifierade framgångar, vilket i sin tur förutsätter direkta observationer och mätningar av åtgärdernas effekter. Dessa i sin tur matchas mot godkända värdeskalor, dvs sanktionerade definitioner av vad ett positivt resultat står för.

FORSKARELITEN FÖRSÖKER BESTÄMMA

För att hålla styr på variablerna utarbetas därför manualbaserade metoder, ett på förhand tydligt strukturerat genomförande och systematiska bedömningsinstrument. Det som inte kan observeras, kategoriseras och bedömas, måste lämnas utanför som något ovidkommande. Det kan inte ingå i konceptet för det evidensbaserade. En ny förståelseram för det sociala arbetet håller på att etableras uppifrån. Socialstyrelsen och den positivistiskt orienterade forskareliten försöker bestämma hur vi ska se på det goda sociala arbetet, vad som ska räknas dit, hur det ska struktureras, genomföras, avrapporteras och bedömas. Det gäller vilka förhållningssätt, metoder, observationer och utfall som är relevanta. Kort uttryckt bestäms vilket slags seende som är relevant.

Vi ska inte tro att observationerna är neutrala och objektiva. De är oundvikligen kopplade till eller influerade av vårt sätt att se och uppfatta verkligheten. Detta i sin tur är förbundet med den kultur (och vilket paradigm) observatören ingår i. Observationen påverkas alltid av observatörens perceptuella förväntningar. Enkelt uttryckt ser vi vad vi letar efter. Detta

förstärks genom vårt sätt att strukturera världen, vårt språk, när vi gör beskrivningar och våra värderingar när vi uppskattar resultaten.

Utvärderingar går ofta ut på att se om målen med åtgärden uppfyllts. Eftersom man inte kan lyfta sig själv i håret är insatsen redan från början begränsad till de praktiska förutsättningarna. Trots allt ideologiserande och prat kring vad man vill och skall i socialt arbete, är det i slutändan de praktiska förutsättningarna som bestämmer vad det blir. Det är naturligtvis rationellt målrationellt att formulera mål som rimligen kan uppnås med de insatser vi har till vårt förfogande.

BANALISERING AV PROCESSEN

Det evidensbaserade sociala arbetet är politisk korrekt i ekonomismens tid och passar alltså perfekt in i tidsandan. I vår tids paradigm eftersträvas i snart sagt alla verksamheter ekonomisering och nyttomaximering. Det mest rationella, förnuftiga är "bästa möjliga resultat till minsta möjliga kostnad". Men frågan är vem och med vilka måttstockar resultatet ska bedömas och värderas. Vems och vilka kostnader ska ingå i bedömningen? Frågan om vad som fungerar och inte fungerar i socialt arbete är närmast meningslös att ställa, eller en banalisering av hela problematiken. I det evidensbaserade konceptet ingår också en okritisk syn på socialstaten. Det är nävt att tro att målsättningen för socialt arbete främst är statens behov av förbättringar och nytta. Förbättringar och nytta för vem då? Att det evidensbaserade nu seglar upp som det tongivande paradigmet i socialt arbete beror på att staten spenderar en massa pengar på detta koncept och att det därmed också finns en grupp människor som får både födkrok och prestige på kuppen.

ATT FÅNGA VÄRLDEN KRÄVER ÖPPNA SINNEN

Men frågan är om det sociala arbetet ska vara en teknikanvändning? Man kan gå på kurs för att lära sig tekniken att måla tavlor, men man blir aldrig en stor konstnär genom detta. Konst är inte tekniker och metoder. Det är bara baskunskap, som sådan nödvändig, men ingalunda tillräcklig. Konstnär blir man genom att utveckla sina sinnen, genom att skärpa sin iakttagelseförmåga att se detaljerna i helheten och helheten i detaljerna, hur de får gestalt genom relationer, sammanhang och samspel. Att fånga världen kräver öppna sinnen och uppfinningsrikedom. Detta lär man inte på kurser, men genom lång och insiktsgivande praktik, reflektion och dialog med andra iakttagande och reflekterande människor. En friare dialog mellan klient och socialarbetare där båda är initiativtagare och handlande subjekt, som kan resonera kring livsvärden, ger sannolikt en bättre bild av hur det går för klienten än standardiserade utvärderingsinstrument.

I utbildningen lär man sig grunderna, teknikerna och metoderna i socialt arbete. För att bli en duktig socialarbetare krävs dock lång och varierande praktik. Det är svårt att i detalj beskriva vad det är för kunskap och förhållningssätt en duktig socialarbetare besitter. Ja, det är något mera än det som fångas i begreppet kunskap, vilket ju är vetande kring det redan kända. För att bli en duktig socialarbetare behövs både begåvning och talang. Begåvning har man blivit försedd med, om man haft tur, medan talang kan utvecklas. Den med rätt begåvning för uppgiften kan nå längre i utvecklandet av talangen. Det som kännetecknar den talangfulle socialarbetaren är

en sofistikerad kombination av självkännedom, engagemang, bred kunskap och erfarenhet av människor, att kunna läsa en människas ansikte och förmåga att möta människor på ett förtroendegivande, positivt, intresserat och uppmuntrande sätt.

NÄRHETEN TILL PARTNERN OCH MUSIKEN

Det krävs mycket av konstnärskap för att förstå en människas personlighet och att entusiasmera och hjälpa människor i svåra situationer. Socialarbetaren ska skapa tillit, hopp och vilja till nya tag, hjälpa människor att forma ett liv som passar dem som de är och inte tro att man ska ändra människor. Man måste ha ett genuint intresse för den människa man ska hjälpa och ha hittat sitt eget sätt att föra en dialog. Den anda man skapar under vilket mötet sker, har stor betydelse. Man måste utgå från personen, inte från metoden. Det är personens starka sidor och vilja som ska uppmuntras, inte att socialarbetaren har vissa värderingar, rutiner och metoder för jobbet. För att dansa bra måste man kunna grundstegen och tekniken. Men virtuosen ägnar sig inte åt tekniken, men rytmen, som förmedlas genom känslan och närheten till partnern och musiken. Den socialarbetare som är upptagen av sig själv och tänker för mycket på metoderna, blir inte lika uppmärksam och lyhörd för den andre. Det goda, humanistiska sociala arbetet är som musik.

DET POSITIVISTISKA PARADIGMET

Det som kanske gör det sociala arbetets konst irrelevant när man lägger ett vetenskapligt och evidensbaserat perspektiv på det, är att det där finns ett subjektivt inslag, en känslighet och en originalitet, egenskaper som inte så lätt låter sig fångas in, kate-

goriseras och generaliseras. Det står i strid med det rationalistiska konceptet och den förvaltningsmässiga systematisering, som socialstyrelsen och regeringen efterlyser. Uppenbart är att de som idag argumenterar för ett evidensbaserat socialt arbete, gör det från en högre position. De har regeringens och socialstyrelsens stöd och inte minst från dem som inom vetenskaps-samhället talar utifrån det dominerande, positivistiska paradigmet.

VETENSKAP SOM VERKLIGHETSFLYKT

Socialt arbete är ett hantverk som skapats av generationer av socialarbetare. Det är inte en vetenskap som mejslats fram på universitetet eller socialstyrelsen. Den vetenskapliga produktionen spelar en liten roll i det praktiska arbetet. Kanske kan den tom ses som en verklighetsflykt till

något mera upphöjt och statustyngt än det vardagliga grovarbetet bland samhällets olycksbarn

Alf Ronnby
Docent socialt arbete
Göteborgs universitet

* Artikeln är inget direkt referat av Susanne Liljeholm Hanssons uppsats

Denna artikel har tidigare varit publicerad i Tidskriften Socionomen (nr 6 2006.) Den har vänligen ställts till vårt förfogande av författaren efter inhämtande av tillstånd från tidskriften. LM

Pappersgöra går före (folk) Först pappersgöra Pappersgöra först Frivård för vem?

Frivårdaren utreder, kontrollerar och kör program.
Har blivit expert på att administrera.
För att stödja, hjälpa och motivera klienterna räcker tiden inte längre till.

AV MINNA NYMAN

Tidigare var klienten alltid i centrum. Nu skulle jag kunna sitta en hel månad vid mitt skrivbord och knappt träffa mina klienter under övervakning. Ingen skulle märka något, bara jag dokumenterar bra, säger frivårdsinspektör Lena Billig.

Kanske är beskrivningen aningen tillspetsad, men tyvärr inte långt ifrån verkligheten, menar hon. Från att ha premierat kunskap i det stödjande klientarbetet är det nu duktiga utredare och administratörer som efterfrågas av arbetsgivaren Kriminalvården. Förskjutningen av yrkesrollen tror hon leder till att den nya generationen frivårdare riskerar att förlora kunskap och känsla för klientarbetet.

Just nu ligger ”bara” 40 klienter som dömts till skyddstillsyn på Lena Billigs bord, tio färre än hon haft i snitt de senaste tre åren. Samtidigt som frivårdskontoret Stockholm Norr, där hon arbetar, år 2003 mötte lokala besparingskrav med att personalen fick specialisera sig på olika arbetsuppgifter ökade arbetsbördan. När kriminalvårdens centrala ledning såg att Stockholm Norr kunde utföra arbetet med mindre resurser föreslogs att de skulle utgöra norm för hela landets frivård. Facket kritiserade förslaget för att inte ha utvärderat kvalitén på arbetsmiljö och utfört arbete. Besparingarna blev inte så kraftiga som befarade, men kravet hann skapa oro bland frivårdarna, som de senaste femton

åren fått ansvar för nya påföljder och mer administration utan ökade personalresurser. Hösten 2004 skrev ett tjugotal frivårdskontor under ett uppprop som sändes till generaldirektör Lars Nyhlén och justitieminister Thomas Bodström. Skrivelsen uttryckte personalens frustration över dubbla signaler. Samtidigt som de utbildas i påverkansarbete blir tiden för klientarbetet allt mer knapp. Men önskan om att få hjälp från ledningshåll med realistiska prioriteringar har inte uppfyllts.

FÖLJA UPP

Övervakning får personer som döms till skyddstillsyn eller friges villkorligt från anstalt. Frivården ska kontrollera att klienten sköter kontakten under övervakningsåret. Om domen är kombinerad med en föreskrift eller en särskild behandlingsplan, så kallad kontraktsvård, ska frivården följa upp att klienten sköter behandlingen hos aktuell vårdgivare.

Att frivården även ska stödja och hjälpa klienten i samarbete med andra myndigheter framgår tydligt av Justitiedepartementets uppdrag till kriminalvården. I kriminalvårdens egna föreskrifter står att metoderna för att minska återfall i brott, förutom kontroll, är motivations- och påverkansarbete samt förmedling av stöd och hjälp.

Men mycket mer än kontroll hinner vi inte idag, konstaterar Lena Billig. Det handlar mest om att få klienten innanför dörren här och se till att han sköter kontakten med oss.

Innan klienten kommer till handläggargruppen, där Lena Billig arbetar, har han eller hon träffat en frivårdsinspektör som gjort en personutredning innan rättegången. Efter dom till skyddstillsyn träffar klienten handläggare i mottagningsgruppen under några månader. Där används utredningsverktyget ASI (Addiction Severity Index) för att utreda och dokumentera klientens problem med droger, kriminalitet, arbete och familj. Mottagningsgruppen leder även program och ser till att klienter med föreskrifter tar kontakt med vården.

Många frivårdskontor i landet väljer nu att specialisera sig på liknande sätt som frivården Stockholm Norr. Förhoppningen är att de frivårdsinspektörer som enbart arbetar med övervakning ska få mer tid för klienterna. Men samtidigt har de fått fler klienter var.

FÖRTROENDEFULL RELATION

Specialiserade frivårdsinspektörer innebär även handläggaryten för klienten. Det går stick i stäv med studier som bekräftar relationens betydelse för ett effektivt påverkansarbete. Efter sin undersökning av dansk frivård 1998 lyfter exempelvis forskaren Britta Kyvsgaard fram hur viktig en god och förtroendefull relation till sin frivårdsinspektör är för att övervakningen ska fungera. En av upphovsmännen till samtalsmetoden Motivational Interviewing (MI) William Miller genomförde en studie av missbrukare som gått i program. Den visade att förändringen i högre grad förklaras av stilen hos behandlaren än av själva programmet.

Sedan slutet av 90-talet ska samtals-tekniken MI genomsyra kriminalvården. Studier har visat att MI är effektiv för att locka fram motivation till förändring. MI-tekniken handlar om att skapa en förtroendefull relation och möta klienten där han eller hon befinner sig i förändringsprocessen. Nyckeln är att få klienten att själv uttala sin vilja till förändring. Inga konstigheter, men det kräver tid.

Klienten är ointresserad av hjälp från en person den inte känner sympati för. Om en handläggare på grund av stress visar sig frånvarande, har glömt förra mötet eller blandar ihop klienter kan det verka avkylande, säger Åke Farbring, vid Kriminalvårdens huvudkontor, som är projektledare för kriminalvårdens MI-satsning.

LÖPANDE BANDET

Åke Farbring tror att det finns en fara med tendensen till löpandebandprincip i frivården. Han syftar på hur klienter nu slussas från den ena specialisten till den andra.

Det kanske är bra för administrationen, men för klienten handlar det om att bli sedd som individ, inte som en siffra bland andra klienter. Kontinuitet i personalkontakten är viktig. Det förbättrar möjligheten att skapa en empatisk relation.

För kriminalvårdens klienter gäller normaliseringsprincipen, vilket innebär att de ska söka hjälp på samma vis som andra medborgare. Frivården ska inte bedriva egen behandling, utan istället motivera och stödja klienten i kontakter med myndigheter och vårdgivare. Men frivårdens klienter har ofta en oordnad social situation, missbruksproblem eller mår psykiskt dåligt. Det är många pusselbitar som ska falla på plats för att bryta en kriminell livsstil.

Att normaliseringsprincipen fungerar dåligt för dem visar bland annat kriminalvårdens rapport *Klienterna, frivården och sambället* från 2004. De som har flera olika problem hamnar lätt utanför systemet. Britta Kyvsgaard visade i sin undersökning hur viktig frivården är för att ta hand om de klienter som socialtjänsten avvisar. Hon menar att frivården stärker samhällets skyddsnät för denna grupp, samtidigt som kontroll utövas över de mest svårkontrollerade.

Lena Billig brukar beskriva frivården som "social advokat" för många klienter. Det är inte ovanligt att klienterna har begränsningar som innebär svårigheter i kontakter med myndigheter, berättar hon. Ibland hänger beteendet ihop med deras brott.

INDIVIDENS BEHOV

Omgivningen ser framförallt det begångna brottet eller tänker på samhällsfaran. Jag får inte bortse från brottet, men ska låta individens behov styra stödet, förklarar hon.

Men det är svårt att hinna få till ett bra samarbete med exempelvis socialtjänsten idag, anser Lena Billig. Tidigare fanns hon med klienten i centrum i ett nätverk av olika kontakter. Gemensamma möten med klienten ersätts nu oftast av telefonsamtal. Det blir bara halvmesyrer, säger hon. Socialsekreterare i de fjorton kommuner som tillhör distrikt Stockholm Norr har uttryckt att det är svårt att få till ett bra samarbete eftersom så många olika handläggare är inkopplade på varje klient. Själv märker Lena Billig att hennes personkännedom gått förlorad.

I samarbetet med andra myndigheter kunde vi förut bidra med klientkunskap, vi kände individen. Nu kan jag inte uttala mig om en klient om jag inte har alla papper framför mig.

SOCIOEKONOMISKA FAKTORER

De första frivårdsinspektörerna, eller skyddsassistent som de då kallades, anställdes av staten 1942. Kerstin Svensson, forskare vid Socialhögskolan i Lund, som skrivit sin avhandling om frivården, berättar hur arbetet fram till och med 70-talet präglades av att socioekonomiska faktorer sågs som orsak till kriminalitet.

Skyddsassistenten, som frivårdsinspektören kallades, hade mycket av en ”fixarroll”, säger Kerstin Svensson. Hon eller han ringde runt till privata hyresvärdar och lotsade runt till arbetsgivare.

Från 70-talet fram till mitten av 80-talet betonades individualpsykologiska förklaringsmodeller och behandlingstanken blomstrade inom frivården. Men på 80-talet visade forskning en uppgiven bild av den gångna behandlingseran. Inga metoder för rehabilitering av kriminella visade mätbara effekter. I den kriminalpolitiska debatten under 80-talet framfördes krav på tydligare påföljder, som skulle stämma bättre överens med brottets svårighetsgrad i förhållande till andra brott. När påföljden kontraktsvård infördes 1988 togs ett steg mot mer struktur inom frivården.

Under 90-talet skulle frivården professionaliseras. Influerad av den så kallade What works-forskningen, som visade att kognitiva påverkansprogram är mest effektiva för att bryta kriminellt beteende, tog kriminalvården hit program som Cognitive Skills och One-To-One från Kanada

och England. Med hjälp av de manualstyrda programmen får klienten träna på att förändra sitt sätt att tänka och agera. Det är dessa insatser, vars effektivitet går att mäta, som betonas i dagens frivård. Tanken är att motivations- och påverkansarbetet under övervakningsåret framförallt ska ske i samtalsserier och program, istället för i de mer ostrukturerade motivations-samtalen frivårdshandläggaren har med sin klient.

VSP TIDSKRÄVANDE

Sedan några år satsas stort på utbildning i ASI och MAPS. Frivårdare som handlägger övervakningsärenden ska lära sig MAPS (Monitoring Area Phase System), som innebär att möta klienten i rätt förändringsfas och tillsammans med klienten ställa upp mål för de behov som ASI-utredningen ringat in. Dessutom läggs stor vikt vid att frivårdsinspektörerna fyller i ett nytt, sedan några år tillbaka, dokument för att planera övervakningsåret, vilket kritiserats för att vara omständligt och tidskrävande.

Frivårdsföreningen, en ideell personalförening, efterlyste nyligen en diskussion kring rimligheten i att så stora resurser läggs på utredning och administration. Lena Billig tycker att utredningarna invagar klienterna i falska förhoppningar om hjälp.

Varför ska klienterna vända ut och in på sig själva i alla dessa utredningar, om man inte kan göra något åt det. När klienterna kommer till oss i handläggargruppen förväntar de sig såklart att någonting ska hända. Det jag kan göra är att fråga om de har förslag på lekmanövervakare och om de ringt till socialtjänsten. Vi har vare sig tid eller egna resurser att möta behoven, säger hon.

INTE PASSA I MALLEN

I sin avhandling beskriver Kerstin Svensson hur frivården lägger allt mer tid på att kategorisera och sortera de dömda efter egenskaper och förmågor. Hon konstaterar att frivården har blivit expert på att administrera problem snarare än att lösa dem. Utredningsverktyg och program kan i och för sig vara bra, men det finns det en fara i att ha en övertro på dem, menar hon. Att program är bra för många klienter verkar de flesta vara överens om. Samtidigt framförs att det måste finnas utrymme för klienter som inte passar in i mallen. En del kanske behöver ett helt övervakningsår av motivationssamtal för att ta ett första förändringssteg. Frivårdsinspektörens professionella skicklighet ligger i att kunna anpassa arbetet till klientens behov och förutsättningar, till situationen och till karaktären på den egna relationen till klienten, beskriver docent Ingela Thylefors vid psykologiska institutionen i Göteborg i sin rapport: *Motivations- och påverkansarbete inom frivården* 2002.

Att frivårdens fokus rört sig alltmer mot kontroll och struktur är en utveckling som pågått sedan 70-talet, säger Kerstin Svensson. Förändringen skulle ha gått snabbare om det inte varit för att personalen valt att prioritera det sociala arbetet istället för att göra som den blivit tillsagd, menar Kerstin Svensson, som tidigare arbetade inom frivården i Ystad. Hon ser på sina gamla kollegor hur stressade de är idag.

Att jaga klienten, kontrollaspekten, dominerar helt. Stressen kommer mycket av kampen att försöka göra mer än att bara kontrollera. Personalen vill fortfarande stödja och möjliggöra förändring, säger hon.

PRIVATPERSONER

I 2000-talets frivård är det framförallt lekmanövervakarna som mot ett litet arvode kan fylla den stödjande funktionen, menar Kerstin Svensson. Att den personliga relationen läggs över på privatpersoner tror hon bara är sunt.

Det är inte normalt att ha en nära relation till en myndighetsperson. Frivårdsinspektören måste dock ha tid att sätta sig in i klientens situation för att kunna handleda lekmanövervakaren. Det behöver därför inte självklart innebära en tidsbesparing.

Vad är syftet med frivården? Kerstin Svensson efterfrågar en kriminalpolitisk debatt. Är det viktigaste att allmänheten känner att samhället reagerar? Eller är det påföljdens effektivitet mot återfall i brott som ska vara avgörande? Om målet med verksamheten framförallt ska vara kontroll anser Kerstin Svensson att det är fel att anställa socionomer som övervakningshandläggare. Då kan man lika gärna anställa bra administratörer.

– Det är fel att anställa kompetens som inte kan användas. Det leder bara till frustration hos personalen.

Minna Nyman

Läs vidare:

Kerstin Svensson, *Istället för fängelse? En studie av vårdande makt, straff och socialt arbete i frivården*. Socialhögskolan, Lunds universitet, 2001.

Motivations och påverkansarbete inom frivården. Kriminalvårdens forskningskommitté, rapport 7. Ingela Thylefors och Olle Persson, Psykologiska Institutionen, Göteborgs Universitet. 2002

Klienterna frivården och samhället, Kriminalvårdsstyrelsen, Jan Gustavsson, 2004.

Denna artikel har varit publicerad i tidskriften: Social Politik, nr 3 sept. 2006

Tidningen (www.socialpolitik.com) ges ut i Göteborg av föreningen Socialpolitisk debatt och är fristående och obunden. Ordförande i föreningen är nationalekonomen Stefan de Vylder och redaktör och ansvarig utgivare är Maria Wallin. Tidskriften har en mycket sym-

patisk framtoning både layoutmässigt och innehållsligt.

TfK är mycket tacksamma för det tillmötesgåendet som publicerandet av denna artikel innebär både från redaktören och föremålet för intervjun men inte minst från frilansjournalisten Minna Nymans sida. Hon har själv drygt fyra års erfarenhet av frivården som inspektör numera mest med inriktning på personutredningar.

Det sociala arbetets konst

... en känslighet och en originalitet, egenskaper som inte så lätt låter sig fångas in, kategoriseras och generaliseras.

Ett seminarium om Psykopati

med Martin Grann

Svenska Fångvårds-sällskapet ger ut denna tidskrift och har tillika sedan långt tillbaka traditionen att ordna seminarier och debatter kring olika mer eller mindre aktuella och heta ämnen. Denna gång skedde det i samverkan med Föreningen Skyddsvärnet där Gunnar Engström är ordförande och som tidigare varit ordförande i sällskapet. Psykopati-seminariet påbörjades emellertid redan under förre ordföranden Owe Horned som bör ha ett lite extra omnämnande för sina många goda arrangemang. Då kunde emellertid dagens huvudtalare inte vara med pga sjukdom. Desto roligare att ha honom hos oss den här gången (2006-11-02) för hans tydliga och engagerande redogörelse för var forskningen **står** idag inför ett så pass komplicerat begrepp som *psykopati*.

AV LARS METELIUS

Martin Grann är utvecklingschef inom kriminalvården, han är psykolog i botten och har forskat och disputerat vid Karolinska institutet på psykopati.

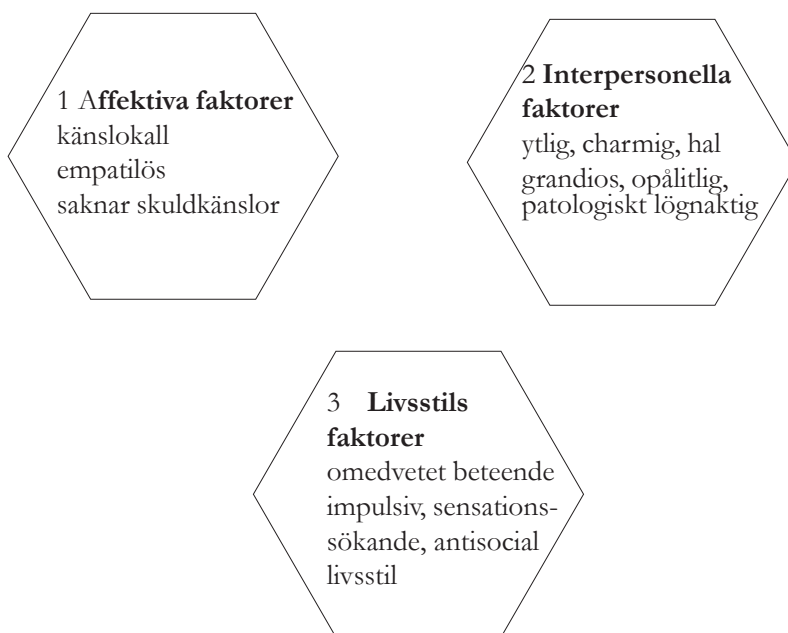
Nu när jag ska försöka referera seminariet ber jag samtidigt att få reservera mig för eventuella missförstånd från min sida.

Definitionen av begreppet psykopati varierar över tid och kommer att vara anorlunda om 5-10 år. De professionella använder ogärna begreppet vare sig direkt eller indirekt. Historiskt finns företeelsen beskriven i fransk litteratur från 1700-talet

som "mani sans delire" (Phillippe Pinell) dvs galenskap utan yttre tecken och i brittisk kultur används begreppet medicinsk-juridiskt och på mitten av 1900 talet för "utslagen moral" i USA, Mask of Sanity (Kleckly)

Jämför man fångelsepopulationen med den allmänna befolkningen så skulle man kunna säga att mellan 20-25 % är psykopater och ca 45 % har antisocial störning, vilket är en utslätad definition av begreppet, jämfört med den allmänna populationen som blott har 1-20 promille psykopater bland sig och ca 2,6 % antisociala.

När det görs en s.k. metaanalys, dvs. man tar så många studier som möjligt som uppfyller vissa kriterier, i detta fall ett 30 tal, och sammanställer data får man fram en bild:

Några exempel på vad det kan innebära är att du får en mycket kortvarig reaktion med t ex lögnedektor. Man mäter där ofrivilliga reaktioner som stigande puls, blodtryck och svettningar. Hos normalpopulationen får vi en kraftig reaktion först därefter en habituering, dvs en tillvänjning. Hos psykopaten får vi en mycket lägre introduktionsreaktion och inte någon tillvänjning.

Det går enligt nuvarande kunskap ej att komma till insikt genom behandling. Man kan möjligen lära in empati dock på gott

och ont. Psykopaten har ofta denna dubbelnatur: gott/ont och är stereotyp som t ex nidd bilden av en bilförsäljare: charmig, grandios, bedragande. Han anser sig mer värd, ha rätt att överskrida - blir narcissiskt kränkt.

Exempel på psykopatiska personer är t ex Christer Pettersson, Svartenbrandt, Åmsele mördaren m fl. Tidig debut, tung anamnes, har ofta stark attraktionskraft visavi kvinnor, får säckvis med beundrapost t. ex.

Impulsstyrda, har ofta flera relationer samtidigt, byter jobb, vagabonderande, ur hand i hand, parasiterande, sol och vår.

Antisocial personlighet: bred kriminalitet, inte bara sexbrott och våld, ofta amfetamin missbruk, som en följd av störningen eller tvärtom? Sociopati infördes för att undvika termen psykopati.

Man använder test där man utgår från olika ”items”, punkter, 20 st och graderar dessa i 3 olika grader. Erhåller man tillräckligt hög sammantagen siffra räknas man som psykopat. Bob Hare, Kanada: Psykopathy Check List-Revised, PCL-R (1980, 1991). Kräver legitimering och genomgången kurs för att få använda.

Det finns kritiska röster mot dessa definitioner, stigmatiserande diagnoser som kan vara kulturellt betingade. Vi kan alla vara i behov av att stänga av känslor i vissa situationer, även yrkesmässigt t ex. poliser, rättsläkare, kriminalvårdare, ambulansförare m.fl. det finns också antropologiska studier som visar att dessa personlighets typer finns integrerade i vardagen i sina samhällen.

Idag används ett nytt instrument: CAPP, ett 13 punkts test där man i princip tagit bort kriminalitet som faktor.

Det finns även ett instrument för att bedöma barns riskprofil, skall dock ej användas före 3 års ålder.

Psykopaten hamnar inte inom rättspsykiatri och passar inte i grupp utan förstör lätt dessa, t ex i 12-steps modeller. Finns egentligen ingen bra behandlingsform idag även om det är på gång. Det är heller inte särskilt lyckat att placera dessa individer på speciella avdelningar vilket prövats i bl.a. USA, de blir för tungarbetade. De viktigaste åtgärderna är utanför institutioner. REENTRY, samverkan mellan olika samhällsorgan som frivård t ex. i ”bättre ut” projekt. Medicinering är en allt för känslig fråga då risken för att något enstaka självmord skulle blåsas upp. Holland ligger i framkant när det gäller hantering av psykopati.

Martin betonade också att evidensbaserat som företeelse kommer att vara ute om ett par år. What works syndromet har gått för långt. (jmf Alf Ronnby: Det sociala arbetets konst i detta nr.)

Kriminalvården är dock att gratulera till att ha rekryterat denne forskare.

Lars Metelius

En effektivisering av kriminalvården i ett brottsofferperspektiv

AV MAGNUS BJÖRKANDER

I början av 80-talet grundades landets första Brottsofferjour (BOJ) i Malmö av Björn Lagerbäck, regionspsykolog vid Kriminalvårdens regionkansli, som under flera år innan hade varit en flitig föreläsare och kunskapsresurs, då det gällde brottsoffers utsatthet i samhället. Med stöd av bl.a. kriminalvård, polisen, röda korset och diakonin började brottsofferjourerna spridas och idag finns brottsofferjourer etablerade över hela landet. Engagerade människor ger där dagligt stöd och hjälp åt dem, som blivit utsatta för brott. Brottsofferjourernas samlade erfarenhet blev sedermera inspirationskälla för tillkomsten av en brottsoffermyndighet på 90-talet.

Ett av de viktigaste målen för svensk kriminalpolitik har under lång tid varit att brottsoffrens situation i samhället skall stärkas. Att utsättas för en kriminell handling och framförallt en våldshandling (enl. årlig statistik från SCB utsätts c:a 3-4% av befolkningen för någon form av våldsbrott) innebär för många en traumatisk upplevelse, som kan kräva långa och i alla avseenden kostsamma insatser, såväl för individen som samhället.

Brottbekämpning i ett brottsofferperspektiv består emellertid av två delar. Å ena sidan: att ge stöd och hjälp till de människor i samhället, som blivit utsatta för

brott, vilket är det som brottsofferjourer och brottsoffermyndigheten arbetar med. Å andra sidan: att förebygga brott d.v.s. med inriktning på de som ännu inte drabbats av brott, alltså presumtiva brottsoffer, vilket är det som polis, socialtjänst och framförallt kriminalvård arbetar med, vars huvuduppgift utöver säkerhet och inlåsning är att motverka återfall i brott.

Man kan säga att dessa delar hör ihop som fram och baksida av ett mynt. I ett helgjutet samhällsligt brottsofferperspektiv går det inte enbart att inrikta sig på de som drabbats av kriminella handlingar och utelämna förebyggande åtgärder eller vice versa.

Om metoder och resurser utvecklats i samhället, då det gäller den del som handlar om stöd och hjälp till de som drabbats av brott, så är inte situationen densamma, då det gäller metoder och resurser att förebygga och motverka återfall i brott.

MER FÄNGELSE - MER BROTTSLIGHET

Inriktningen för svensk kriminalpolitik är att reagera kraftfullt mot kriminella handlingar, men med inriktning på rehabiliterande åtgärder. Om denna humanitära grundinställning råder det enighet över partigränserna. Där förutsättningar finns skall fängelseanvändning begränsas till förmån för alternativa påföljdsformer som kontraktsvård, samhällstjänst etc. Det har forskningsmässigt visat sig att denna grundtanke är mer gångbar än vi tror, eftersom repressiva metoder, eller det som i dagligt tal brukar benämnas hårdare tag, visar dåliga resultat. Man skulle kunna tro att ökad fängelseanvändning skulle minska brottsnivån. Forskning visar att under perioder av ökad fängelseanvändning har brottsligheten i stället ökat, inte minskat. (Hannes von Hofer, Stockholms universitet).

Att kriminalvård är repressiv, ligger i sakens natur. Men medan man lyckats relativt bra när det gäller att hålla fängelseintagna på plats, (antalet rymningar har nästan halverats under en 10-årsperiod), så har motsvarande resultat inte kunnat konstateras då det gäller återfall i brott. Andelen återfall ligger fortfarande runt 50% inom en 2-årsperiod. Bakom varje återfall finns ett brottsoffer, vare sig det är enskilda eller samhället i stort som drabbas.

TÄNK FÖR ETT ÖGONBLICK

Inom varje samhällsområde anser beslutsfattare att det är en skyldighet att använda så effektiva metoder som möjligt. Då det gäller rättsskipning, framförallt bland politiker och media, förespråkas ofta ineffektiva, repressiva metoder, ibland med hänvisning till allmänna opinionen. Tänk för ett ögonblick om vi skulle överlåta penningpolitiken till allmänhetens tyckande. Skulle allmänna opinionen vilja att räntan höjs? Nej, men det kan vara nödvändigt ändå på grund av inflationsrisken, säger riksbanken och vi underordnar oss experternas bedömning.

En rapport från kriminalvårdsstyrelsen för några år sedan visade att personal inom kriminalvårdens frivård lade ner mindre tid och resurser på återfallsbenägna klienter än på icke-återfallsbenägna klienter som exempelvis klienter, som har intensivövervakning med elektronisk fotboja eller samhällstjänst. De frivårdsklienter som står under övervakning till följd av villkorlig frigivning utgör ca 40% av totala andelen frivårdsklienter. Som vi har konstaterat är återfallsprocenten hög för denna grupp. Enligt tidigare genomförda tidsstudier har rapporterats att denna återfallsbenägna grupp ägnades mindre tid än den relativt lilla grupp klienter (4 %), som

var föremål för intensivövervakning med elektronisk fotboja. Det är lovvärt att finna alternativa påföljdsformer till fängelse, men inte på bekostnad av insatser riktade mot de grupper av klienter, som är mer återfallsbenägna.

MINSKAT ÅTERFALL

Forskningen visar att kriminalvårdens påverkans- och förändringsarbete måste inriktas på de klientgrupper som är återfallsbenägna och med verkningsfulla metoder, framförallt program baserade på kognitiv beteendeteori. För c:a 20 år sedan slog forskare i England, USA och Canada fast ett antal verkningsfulla faktorer, som i programform visat sig vara mer effektiva än andra. Som mest har man kunnat påvisa upptill 25-30 % minskat återfall i brott, då man använder sig av påverkansprogram med sådana verkningsfulla inslag (program som arbetar impulsstyrning, spänningsökning, social kompetens, konsekvenstänkande, attityder, värderingar etc). Vi vet alltså idag vilka metoder, som är effektivare än andra, när det gäller att minska återfall i brott.

Om den allmänna opinionen vore upplöst och kunnig om detta skulle den inte ropa på ökad repression och hårdare tag utan på effektivare tag som minskar riskerna att utsättas för brott.

Under de senaste 10 åren har programverksamhet baserat på dessa forskningsresultat vunnit alltmer insteg i svensk kriminalvård. S.k. evidensbaserade program har köpts in framförallt från Canada och England av Kriminalvårdsstyrelsen, som godkänns av svenska forskare. Man kan säga att Kriminalvårdens åtgärder för

att motverka återfall i brott blivit mer resultatinkriktade än någonsin tidigare.

Trots denna resurssatsning på programverksamhet finns det klara implementeringsproblem. Mot bakgrund av de resurser som satsats så borde programverksamhet vara prioriterad verksamhet i organisationen. Många programledare ute i landet upplever dock att de inte har det stöd, som de borde ha i sitt arbete. På ett seminarium för Motivational Interviewing (MI)-utbildare för några år sedan ställde kursledaren frågan vad som var det största problemet med MI. Svaret blev unisont: motståndet....

BEGRÄNSAT RESURSKLIMAT

Om det inte finns stöd för programverksamhet i praktiken, så är risken stor att rehabiliterande åtgärder hamnar i periferin och statsmakternas tal om syftet med kriminalvård blir tomma ord. I ett allt repressivare klimat, där säkerhetsfrågor kommer att överskugga allt annat, är risken stor att verkningsfulla åtgärder, för att motverka återfall i brott till gagn för samhället i allmänhet och presumtiva brottsoffer i synnerhet, kommer till korta fördelningsmässigt i det begränsade resurssklimat, som råder i svensk kriminalvård idag med överbeläggningar, kraftigt ökad arbetsbelastning inom såväl anstaltsvård som frivård och hårdare säkerhetskrav.

Man får inte glömma att rehabiliterande verksamhet innefattar så mycket mer än bara evidensbaserade program. Rehabiliterande åtgärder handlar om ett mycket bredare åtgärdskoncept, som förutsätter ett rehabiliterande klimat där alla är medvetna om kriminalvårdens mål och syfte, med betydningsfull kompetens på ledningsnivå samt en väl utvecklad extern samverkan.

KVS har med jämna mellanrum rapporterat om kriminalvårdsklienteletets utsatt-
het i förhållande till normalbefolkningen.
Hälften av deltagarna i ett grupprogram på
anstalt kan sakna både arbete och bostad.
Därför bör kriminalvårdens rehabilitering
alltid börja med en vårdkedja där kriminal-
vårdens programverksamhet är en av flera
viktiga länkar tillsammans med stödet från
socialtjänst, arbetsmarknadsmyndigheter,
psykiatri, missbruksvård etc.

Utan detta rehabiliterande kriminal-
vårdsklimat minskar verkningsfull pro-
gramverksamhet automatiskt i betydelse,
vilket minskar möjligheterna att komma

tillrätta med en redan hög nivå på återfalls-
frekvens, vilket försämrar möjligheterna
att leva upp till de krav samhället ställt på
rättsväsendet: att brottsoffrens situation i
samhället måste stärkas.

Magnus Björkander
Frivårdsinspektör/programledare

från diskussionsforum

Diskutera på www.tfknet.se

2006-11-18

PORR FÖRSTÖR!

Jag tycker att den bild och det budskap som porr och sexindustrin förmedlar vad det gäller kroppsideal, sex och samlevnad är onaturlig och förvriden.

Porren saknar helt den närhet, värme, kontakt och glädje som skall tillhöra ett bra förhållande och sexliv.

Vilken bild får våra barn och ungdomar när de matas med dessa porrbilder? Är det något vi vill att våra barn skall konsumera? Skulle vi vilja att vår dotter var med?

Koncentrationen läggs på bröst, kroppar och kön. Vilket leder till att folk blir fixerade vid detta och beställer tid för plastikoperationer och köper stringtrosor till sina småbarn.

Är jag en snustorr moralist? Nej, vill tillägga att jag har inget emot sex eller naturliga relationer med kvinnor – tvärtom så älskar jag det! Tycker dock inte att porren ger mig eller mitt förhållande något.

Väldet ökar mot kvinnorna hela tiden. Läste en tidningsartikel nyligen där det framkom att porren inspirerar till ökat våld mot kvinnor.

Porr och sexindustrin säljer och för ut en totalt felaktig bild av sex och samlevnad.

Om nu porren är orsaken bakom ett ökat våld mot kvinnor varför får den då

fortsätta som den gör nu? Om den inspirerar till våldsbrott borde man då inte göra något åt det? Vad kan man göra? Borde inte föräldrar, skola, samhälle och alla vuxna ge våra barn en annan syn på sex & samlevnad än vad porren gör?

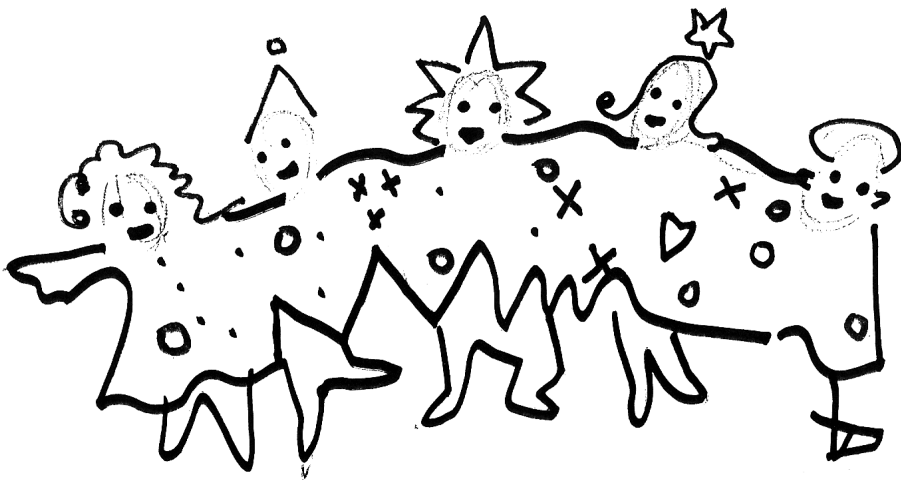
Finns det någon lagstiftning som kan begränsa användningen och förbjuda de värsta avarterna?

Många fastnar i ett missbruk av porr. Vad gör porr och sexindustrin åt detta?

Det stör mig enormt mycket att det sitter folk och tjänar enormt mycket pengar på porr och att utnyttja människor. Många tjejer luras in i dessa produktioner.

Vi, som föräldrar, måste ta ansvar för våra barn och ge dem en korrekt bild av sex & samlevnad. Stänga av porren och börja prata med våra barn!

Peter U Larsson, Malmö
www.peterularsson.se

Tonie Roos

Skriv i Tidskrift för Kriminalvård på nätet!

Gå till diskussionsforum på

www.tfknet.se

Tidskrift för Kriminalvård